

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Rapport över ägarstyrningssektionens uppföljning av välfärdsområdets dotter- och intressesammanslutningar år 2023

Årsrapportering till områdesstyrelsen

Ägarstyrningssektionen 13.12.2023

Områdesstyrelsen 22.1.2024

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Inledning	3
1 Principer för ägarstyrningen	4
2 Rapportering av hur verksamhetsmässiga mål följs upp.....	5
3 Avtalshanteringen för dotter- och intressebolagen.....	6
4 Framtids- och anpassningsprogrammet	7
5 Ägarstyrningssektionens fortsatta arbete.....	8
Bilagor.....	10

Inledning

I enlighet med förvaltningsstadgan för Österbottens välfärdsområde ska ägarstyrningssektionen årligen rapportera till välfärdsområdesstyrelsen om verksamheten i dotter- och intressesammanslutningarna. Rapporten uppgörs för första gången för verksamhetsåret 2023.

Områdesstyrelsen godkände strategin för ägarstyrningen vid sitt sammanträde 10.10.2022 § 139. I enlighet med strategin har välfärdsområdet indelat bolagsägandet i följande tre olika klasser utgående från bolagens strategiska användningsändamål och ägarens utvecklingsmål: i betydande, nödvändig och nyttiga bolag.

Betydande bolag erbjuder välfärdsområdet stödtjänster som den använder dagligen eller nästan dagligen. Nödvändiga bolag hjälper välfärdsområdet att säkerställa att välfärdsområdet har tillgång till ett omfattande serviceutbud som bidrar till kärnverksamheten. Välfärdsområdet är delägare i Nyttiga bolag eftersom det ger välfärdsområdet ett mervärde, exempelvis en ställning som anknuten enhet. I denna rapport ligger fokus på de betydande inhousebolagens verksamhet.

Ägarstyrningssektionen har 27.1.2023 § 7 beslutat vilka bolag som är så kallade betydande bolag för välfärdsområdets verksamhet. De bolag som är betydande följs upp genom kvartalsvisa presentationer av verksamheten och ekonomiska läget.

Följande bolag är klassade som betydande bolag: 2M-IT, TT Botnia, Mico Botnia, Provina, TeeSe Botnia, Alerte, Fimlab och Stöd Botnia Tuki.

Bolag som är klassade som nödvändiga och nyttiga följs upp genom årsvisa rapporter. Deras rapporter inbegärs i januari följande verksamhetsår. Följande bolag är klassade som nödvändiga bolag; Österbottens migrationscenter / Pohjanmaan Maahanmuuttokeskus, Coxa, Bottenhavets hälsa / Selkämeren terveys, Virtuaalikirjasto, Fastighetsaktiebolag Eila / Kiinteistöosakeyhtiö Eila (dotterbolag/ tytäryhtiö). Följande bolag är klassade som nyttiga bolag: Kuntien Tiera, Sarastia, Finlands närlaboratorium / Suomen Lähilaboratorio, Maakuntien tilakeskus och DigiFinland

Ägarstyrningssektionen rapporterar även kontinuerligt till välfärdsområdesstyrelsen om verksamheten i dotter - och intressesammanslutningarna genom delgivning av sektionens protokoll till styrelsen.

I bilaga 1 finns en sammanställning av välfärdsområdets ägoförhållanden och aktieinnehav.

1 Principer för ägarstyrningen

Områdesfullmäktige har godkänt principer för ägarstyrning och direktiv för ägarstyrning vid sitt sammanträde 16.12.2022. Ägarstyrningssektionen försöker i sitt arbete aktivt följa dessa principer.

De tre huvudprinciperna är:

a) Ägande och relationen till marknaden

- Ägandet är inte ett självändamål, utan måste utgå från verksamhetsmässiga och affärsekonomiska grunder.
- Valfärdsområdets helhetsfördel tas i beaktande i beslut som hänför sig till ägande.
- Verksamhet i bolagsform tillgodogörs när det är ändamålsenligt och ekonomiskt att
- tillhandahålla verksamhet och tjänster via ett separat aktiebolag.
- Valfärdsområdet utvidgar i regel inte sin verksamhet i bolagsform till verksamhetsområden där marknaden fungerar.
- Företagsverksamhet ska idkas som en del av valfärdsområdets totala verksamhet i syfte
- att trygga jämlika konkurrensförutsättningar, det vill säga konkurrensneutralitet, för
- offentlig och privat näringsverksamhet.
- Avtal mellan valfärdsområdet och bolag samt övriga rättshandlingar ingås på
- marknadsbaserade villkor.
- Valfärdsområdet är en aktiv, tydlig och konsekvent ägare
- Valfärdsområdet följer med hur verksamheten i de bolag där det är ägare utvecklas och
- hur de ställer sig i förhållande till valfärdsområdeskoncernen samt vidtar aktiva
- ägarpolitiska åtgärder.
- Liknande verksamhet utövas inte i flera olika bolag.
- Inga ömsesidiga ägoförhållanden skapas mellan egna bolag.
- Valfärdsområdet bär ett finansieringsansvar i förhållande till sitt ägande.
- Valfärdsområdet medverkar i bildandet eller administreringen av stiftelser bara i specialfall.
- Valfärdsområdet är berett att avstå från ägande av bolag.

b) Valfärdsområdet är en krävande och ansvarsfull ägare

- Ekonomiskt och verksamhetsmässigt klara och mätbara mål uppställs för bolag eller
- bolag som ska grundas.
- Valfärdsområdet placerar nytt kapital i bolag bara för att utveckla eller utvidga affärsverksamheten.
- I valfärdsområdets bolag jämförs resultatet och lönsamheten med andra motsvarande
- bolag som utövar verksamhet inom ifrågavarande verksamhetsområde.

c) Valfärdsområdet är en ansvarsfull och etisk ägare

- Via sina bolag förbinder sig valfärdsområdet som ägare till att utöva en affärsverksamhet som är ansvarsfull och stöder en hållbar utveckling.

2 Rapportering av hur verksamhetsmässiga mål följs upp

Ägarstyrningssektionen har för de betydande bolagen fastställt verksamhetsmässiga mål för år 2023 vid sitt möte 27.1.2023 enligt följande:

Österbottens välfärdsområde äger endast ett dotterbolag, fastighetsbolaget Eila. För detta bolag finns i det här skedet ingen anledning att fastställa specifika verksamhetsmässiga och ekonomiska mål.

För de bolag som är klassificerade som betydande bolag föreslås att ägarstyrningssektionen uttalar som mål för 2023 att verksamheten ska skötas på ekonomiskt hållbara grunder, med en tjänsteproduktion som är högklassig och kostnadseffektiv, och som står sig väl i jämförelse med priser för motsvarande tjänster på marknaden. Ägarstyrningssektionen önskar, att bolagen håller en tillräcklig dialog med välfärdsområdet och inkommer med kvartalsvisa rapporteringar om hur verksamheten och budgeten förverkligas för bolaget. I rapporteringen bör ingå eventuella risker som bolaget ser i sin verksamhet samt utvecklingsmål för verksamheten så att en kostnadseffektiv tjänsteproduktion också framöver kan erbjudas välfärdsområdet.

Sektionen uppmanar intressebolagen att säkerställa att bolagens ägarstyrning (ownership corporate governance) uppfyller åtminstone nuvarande regelverk vad gäller ägarengagemang i inhouse-bolag. Det kan innebära bland annat översyn av och/eller införande av aktieägaravtal eller dylika ägararrangemang.

De betydande bolagen har i sina kvartalsrapporter för perioden 1-3, 1-6 samt 1-9 rapporterat om sin verksamhet, ekonomi, riskbedömning och om större förändringar i verksamheten. En sammanställning av kvartalsrapporteringarna från 2023 finns i bilaga 2.

3 Avtalshanteringen för dotter- och intressebolagen

Österbottens välfärdsområde använder Dynasty som avtalshanteringsystem, via systemet säkerställs också avtalstillsynen och förändringsledningen. För avtalshanteringen är också en separat anvisning och avtalsprocesser under beredning, i dem finns en egen del för anskaffningar från anknutna enheter. In house-bolagen får egna avtalsansvariga som aktivt ska hålla kontakten med bolagen. På samma sätt ska det säkerställas att man också på bolagen utser avtalsansvariga.

Med de anknutna enheterna ingås oftast ramavtal/huvudavtal, som sedan fungerar som grund för olika serviceavtal eller uppdragsavtal. Servicebeskrivningar och definitioner på servicenivåerna hjälper till med att styra serviceproduktionen så att den möter välfärdsområdets behov så bra som möjligt.

I avtalet ska parterna komma överens om den gemensamma verksamheten samt om reklamationsprocessen, rapporteringen, den avtalsansvarigas roll och dylikt.

Servicebeskrivningarna ska vara så detaljerade som möjligt och man ska även göra upp en tabell över ansvarsfördelningen. Tabellen ska sedan implementeras på de enheter som funktionen gäller. Genom att hålla årliga samarbetsmöten går det att säkerställa att processerna och modellerna som överenskommit i avtalet också blivit verklighet.

Möjligheten att ge respons och reklamera är också ett viktigt verktyg för att säkerställa att eventuella felsituationer dokumenteras och korrigeras.

4 Framtids- och anpassningsprogrammet

Områdesfullmäktige godkände framtids- och anpassningsprogrammet för åren 2023-2026 vid sitt sammanträde 12.6.2023 § 39. I programmets åtgärdsdel ingår inbesparingar på totalt 38 235 000 euro, varav 10 miljoner euros ska sparas ännu under hösten 2023.

En del av verkställigheten riktas till våra In house-bolag. Användningen av in house-bolagens service utgör drygt 100 miljoner euro. Här är den största användningen/ inköpen från Fimlab, 2M-It, TeeSe Botnia, Alerte, Stöd Botnia Tuki, TT Botnia, Mico Botnia, Provina samt Bottenhavets Hälsa. Tillsammans utgör inköpen från in-housebolagen ca 12 % av verksamhetskostnaderna 2023.

Välfärdsområdets analys av verksamhetsmiljö och megatrender identifierade som ett framtida hot bland annat ineffektiva in-house bolag. Större uppmärksamhet ska därför fästas vid in house-bolagens kostnadseffektivitet.

Ägarstyrningssektionen godkände 30.8.2023 förslaget till fördelning av inbesparingar för mat- och städtjänster år 2023, så att för Teese Botnia Oy Ab ställs ett sparkrav på 377 000 euro inom år 2023, för Alerte Oy ställs ett sparkrav på 73 000 euro och för Ab Stöd Botnia Oy ställs ett sparkrav på 150 000 euro. Dessa bolag har vid sektionens sammanträde 22.11.2023 presenterat sina förslag till sparåtgärder.

Ägarstyrningssektionen godkände 26.10.2023 fördelningen av ytterligare 3 miljoner för 2024. Ägarstyrningssektionen betonade då att sparkraven i första hand ska uppfyllas genom en effektivisering av verksamheten inom inhouse-bolagen och genom bolagens aktiva växelverkan med bolagets utsedda koordinerande personer för välfärdsområdet. Inbesparingarna ska vara långsiktiga och hållbara och inte äventyra välfärdsområdets verksamhet.

Vid sektionens kommande möten under 2024 följs inbesparingarna upp.

5 Ägarstyrningssektionens fortsatta arbete

Ägarstyrningssektionen har under verksamhetsåret 2023 hållit 9 sammanträden. Under våren togs beslut rörande kontaktpersoner för de olika intressebolagen och sektionen har via bolagsstämmohandlingarna följt med bolagens bokslut för 2022.

Under hösten har fokus legat på verkställigheten av sparåtgärderna inom framtids- och anpassningsprogrammet. detta arbete fortsätter under 2024 och 2025.

Offentligt ägda anknutna enheter i bolagsform, dvs. inhouse-bolag, har under de senaste åren blivit vanligare inom kommunerna och de nya välfärdsområdena.

Ägarstyrningssektionen följer med hur lagstiftningen om anknutna enheter eventuellt ändras utgående från de skrivningar som presenteras i regeringsprogrammet *Ett starkt och engagerat Finland*. I det här skedet finns ännu inga konkreta förslag till ändringar i lagstiftningen.

För de bolag som är klassificerade som betydande bolag har ägarstyrningssektionen uttalat följande som mål för 2024:

- Verksamheten ska skötas på ekonomiskt hållbara grunder, med en tjänsteproduktion som är högklassig och kostnadseffektiv, och som står sig väl i jämförelse med priser för motsvarande tjänster på marknaden
- Bolagen ska verkställa de inbesparingskrav som Österbottens välfärdsområde ställt, via ägarstyrningssektionens behandlingar 30.8.2023 § 58 och 26.10.2023 § 76.
- Bolagen ska till den del som bolaget producerar tjänster till välfärdsområdet aktivt delta i omorganisationen av välfärdsområdets verksamhets- och servicenät med bolagets kompetens och med ett flexibelt förhållningssätt till nya lösningar.
- En genomgång av avtalshelheterna för respektive bolag bör göras i dialog med välfärdsområdet, där nya tekniska lösningar samt mer kostnadseffektiva lösningar och modeller eftersträvas i samarbete.
- Ägarstyrningssektionen framhåller vikten av att bolagen håller en tillräcklig dialog med välfärdsområdet, via de kontaktpersoner som utsetts av sektionen.
- Bolagen inkommer med kvartalsvisa rapporteringar om hur verksamheten och budgeten förverkligas för bolaget. I rapporteringen bör ingå sådana risker som bolaget ser i sin verksamhet samt utvecklingsmål för verksamheten så att en kostnadseffektiv tjänsteproduktion också framöver kan erbjudas välfärdsområdet.

- De bolag som använder underleverantörer bör under 2024 utveckla rapporteringen av hur man följer upp att genomfaktureringen sker enligt avtal, hur eventuella prishöjningar följs upp och bevakas, så att det inte belastar slutanvändaren, dvs. välfärdsområdet. För projekt och enskilda uppdrag, begär ägarstyrningssektionen att en mer exakt och aktiv uppföljning av den ursprungliga budgeten görs och rapporteras till respektive bolags kontaktperson i välfärdsområdet.

I årsrapporteringen för 2024 återkopplar ägarstyrningssektionen till dessa målsättningar samt till de sparåtgärder som förverkligas under 2024 inom ramen för framtids- och anpassningsprogrammet.

Bilagor

Bilaga 1 Välfärdsområdets ägoförhållanden och aktieinnehav

Bilaga 2 Sammanställning av kvartalsrapporteringen från välfärdsområdets betydande inhouse-bolag.